10e JAARGANG. № 120.

OOSTPOST

SOERABAYASCHE COURANT.

Prijs der Inteekening.

Voor Soerabaya. ℔ jaar........ ƒ 18.—
„ Java buitenb. „ do........ „ 20.—
„ Europa. „ do........ „ 25.—

De OOSTPOST verschijnt dagelijks met uitzondering van den Zondag.

VRIJDAG 23 MEI 1862.

Prijs der Advertentiën.

De prijs der ADVERTENTIEN is ƒ 1.— voor elke TIEN WOORDEN; behalve het zegel.

Advertentien met groote letters betalen dubbeld.

Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie.

Voor doorloopende annonces kunnen schikkingen worden getroffen.

VERTREK DER LANDMAIL

In de maand Mei den 26sten.

ADVERTENTIEN.

Op Zaturdag den 24sten dezer,

zal aan de zoogenaamde waaijersluis aan den weg langs de Kaliemaas ten Noordwesten der Citadel Prins Hendrik ten overstaan van een officier der Militaire Administratie publiek worden verkocht eenige voor de Genie dienst onbruikbare materialen en **houtwerken**.

De Luitenant Kolonel
Onder Directeur der Genie,
in de 3de Militaire Afdeeling op Java:
(682) J. C. R. STEINMETZ.

Wordt bekend gemakt, dat op Zaturdag den 14den Junij 1862 des morgens ten 10 ure, ten bureele van den Resident van Soerabaija,

EENE UITBESTEDING

zal worden gehouden voor den overvoer van:

2931 stuks HOUTWERKEN van Poenga naar Batavia.
963 „ „ „ „ „ Onrust.
en 56 „ „ „ „ „ Batavia,

bestemd voor de Lampongsche districten.

De voorwaarden liggen voor belanghebbenden ter inzage ten bureele voornoemd.

Soerabaija. Namens den Resident,
den 23sten Mei 1862. *De Secretaris,*
(756) WEGENER.

VEILING van doorgekapt Kopergeld

De Resident van Soerabaija maakt bekend, dat op ZATURDAG den 12den JULIJ 1862 bij s'lands pakhuizen te Soerabaija, in het openbaar zullen worden verkocht 400,000 AMSTERDAMSCHE PONDEN DOORGEKAPT KOPERGELD, waarvan een monster bij gemelde pakhuizen ter bezigtiging ligt.

De verkoop zal geschieden, op de voorwaarden, bedoeld in de *Javasche Courant* van den 17 dezer No. 40.

Soerabaija, Namens den Resident,
23 Mei 1862. *Le Assistent-Resident,*
(757) W. HAPPÉ.

VENDU DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Zaturdag den 24sten Mei 1862

Aan de waaijersluis ten noordwesten der Citadel Prins Hendrik op de weg langs de Kalimaas van 's gouvernements onbruikbare goederen, en

In het pakhuis van de heeren HILL BROEKMAN & CO, aan de Kaliemaas van 37 paarden en 14 koeijen en kalveren van Sidnij aangebragt. (702)

Op Maandag den 26sten Mei 1862.

Bij PA ADIJA in de kampoong Baroe, van eenige picols klapper olie en dengdeng en van eene praauw *Tjemplong*, behoorende tot den boedel van wijlen SECH BARFKAN BIN ALIE BAMAHARMOOT, en van meubelaire goederen en Balken, behoorende tot den boedel van wijlen SECH MAROOF BIN ALIE BAJEMAL.

Op Dingsdag den 27sten Mei 1862.

Bij den heer A. VIS aan de werfstraat van meubelaire goederen, wegens vertrek.

Op Woensdag den 28sten Mei 1862.

Bij den heer LE ROY & CO in de stad van diverse goederen.

Op Donderdag den 29sten Mei 1832.

Geene (Hemelvaartsdag.)

Op Vrijdag den 30sten Mei 1832.

Bij den heer BLIJENBURGH in de stad van diverse goederen.

Op Zaturdag den 31sten Mei 1862.

In de Pakhuizen van de heeren HILL BROEKMAN & Co., aan de Kalimaas van 180 Paarden van Sumbawa aangebragt. (740)

HUWELIJKEN.

Getrouwd:

G. T. JAMES
MET
W. H. P. MOUNIER.

Eenige kennisgave. (759)

Op Zaturdag 24 Mei 1862

Zullen de ondergeteekenden na afloop der Gouvernements VENDUTIE bij de Citadel publiek doen verkoopen, door tusschenkomst van het Vendu-departement alhier, de lading

KOEIJEN, STIEREN EN PAARDEN,

pas van *Australie* aangebragt met het snelzeilend Engelsche Barkschip *Lorenzo Savine*, kapitein THOMAS DEVINE, hebbende ruim 30 dagen reis, bestaande uit:

37 Paarden, mooije schoone spannen-Zwarte, Schimmels, Bruine etc., waaronder mooije Rijpaarden.
2 Stieren.
12 Melkgevende Koeijen met Kalveren.
6 Kangeroe honden.
2 Schapen.

Zijnde dagelijks te zien in de Pakhuizen van de heeren HILL BROEKMAN & Co. Kaliemaas, alwaar de Vendutie zal plaats hebben.

SOERABAIJA, *De Agenten,*
17 *Mei* 1862. (738) **P. KERVEL & CO.**

VENDUTIE wegens VERTREK.

Op Dingsdag den 27sten Mei,

TEN HUIZE VAN DEN HEER

A. VIS,

in de Boomstraat

DOOR

A LEDEBOER Fzn.,

van een' welonderhouden *Inboedel* bestaande uit:

SPIEGELS, SCHILDERIJEN, BANKEN, STOELEN, RONDE en VIERKANTE TAFELS, WIPen LUIJERSTOELEN, HANGLAMPEN, KNAPEN, GORDIJNEN, KASTEN, SCHRIJFLESSENAARS, WASCHTAFELS, enz. enz. (695)

VENDUTIE

Op Woensdag den 28sten Mei a. s.

IN HET VENDULOKAAL
van

LE ROY & CO,

van Diverse Commissie Goederen.

(742)

HOUT VENDUTIE

tegen 2 procent vendusalaris.

Op Vrijdag den 30sten dezer

zullen de ondergeteekenden op hunne stapelplaats nabij Passar Kapoetran op publieke vendutie verkoopen, circa 2000 stuks gave DJATTIE HOUTEN BALKEN, van alle dimensien, liggende zeer geschikt voor den afvoer.

(668) **ZANTHUIS & CO.**

VERKOOP BIJ INSCHRIJVING.

Onder nadere goedkeuring van het Gouvernement, zullen de ondergeteekenden, voor rekening van belanghebbenden op den 30 Mei e. k. des morgens ten 10 ure bij inschrijving met geslotene billetten en behoudens nadere toewijzing verkoopen:

De gunstig bekende nieuw gevestigde en modern ingerigte

SUIKER-ONDERNEMING

KEELANGGO(?)

met derzelver compleeten Inventaris gelegen in de Residentie Soeracarta,

werkende met vacuum en eene uitgestrektheid hebbende van 1660 bouws, met ruime gelegenheid tot verdere uitbreiding, terwijl de huurregten van 20 jaren en een jaar Alep zijn aangevangen van en met het loopende jaar.

Deze verkoop zal tweeledig plaats vinden, namentlijk:

a met inbegrip van den bijzonder gunstig te veld staanden suikerriet-aanplant, van ruim 600 afgemeten bouws.

b. Zonder dezen aanplant, welke alsdan door en voor rekening van den tegenwoordigen belanghebbende op de onderneming zal moeten afgewerkt worden en ten zijnen voordeele blijft.

Informatien, beschrijvingen en nadere voorwaarden zullen bij de ondergeteekenden zoowel als hunne firma te Batavia en Soerabaija verkrijgbaar zijn, als ook plaatselijk bij den administrateur.

Gegadigden gelieven tijdig hunne billetten, welke onder geheimhouding op voormelden dag en uur zullen geopend worden, bij de ondergeteekenden in te dienen en dezelve te doen bevatten:

1° de door HEd. te stellen koopsom sub. *a.* of *b.*
2° de wijze waarop dezelve zal worden voldaan en
3° de namen der borgen bij eene gedeeltelijke voldoening der koopsom in termijnen, met vermelding der vervaltijden en daarop te vergoeden rente.

SAMARANG, 1 Mei 1862.
(643) B. KOPERSMIT & CO.

VENDUTIE wegens VERTREK

Op Vrijdag en Zaturdag

den 30 en 31sten Mei 1862,

DOOR

WEIJERMANS & CO.

TEN HUIZE VAN DEN HEER

W. MAJOR

te Passoeroean.

Van Europesche en andere AMEUBLEMENTEN, 1 PIANO, (staartstuk) uit de beroemde fabriek van BROADWOOD & SONS Londen, 1 PIANO, van COLLARD & COLLARD, een MEKANIEK KABINET ORGEL, eene SERAPHINE, een BILLARD met TOEBEHOOREN, een BAGATELTAFEL of RUSSISCH BILLARD, een fraaije TELESCOOP, GLAS en PORCELEINWERK, eenige PROVISIEN, POTTEN met BLOEMEN, eenige SYDNEIJ MERRIES met en zonder VEULEN, 1 SYDNEIJ HENGST en 1 RUIN, een RIJTUIG, PAARDENTUIGEN ZADELS, waaronder een DAMESZADEL, enz. enz.

Een en ander te bezigtigen op Woensdag en Donderdag den 28 en 29sten dezer van des morgens 8—12 ure.

(720)

DE GEANNONCEERDE VENDUTIES

Op den 30 en 31sten Mei 1862,

ten huize van den heer

W. MAJOR,

ZIJN UITGESTELD;

tot Maandag en Dingsdag den 2 en 3den Junij

Op deze vendutie zullen nog worden verkocht:

1 TENTWAGEN
en
(753) **1 VIS A VIS.**

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN

HET STOOMSCHIP PADANG,

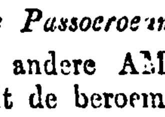

Kapt. COUTERON.

Vertrekt naar SINGAPORE via SAMARANG en BATAVIA, *op Zondag den 25sten Mei.*

Adres bij
(728) **W. CORES DE VRIES.**

STOOMSCHIP

OENARANG,

Kapitein S. VAN HULSTIJN.

Van BATAVIA naar SAMARANG en SOERABAYA,
den 25sten Mei.
Van SAMARANG naar SOERABAYA,
den 28sten Mei.

De Agenten
(497) **ADAM & CO.**

HET STOOMSCHIP

KONINGIN DER NEDERLANDEN.

Kapitein LEWIS.
Vertrekt naar BANJERMASSING via BAWEAN,
op Dingsdag den 27sten Mei.

Adres bij
(755) W. CORES DE VRIES.

DE STOOMBOOT KRATON

kapitein MARTENS,

vertrekt naar BRANTA en SUMANAP,
den 28 Mei,

Adres bij
(648) **W. CORES DE VRIES.**

VERTREK VAN SCHEPEN

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het Nederlandsche campagne schip

CALIFORNIE.

Kapitein DE WIJN.

Deze bodem heeft een geëxamineerd geneesheer en is door zijne comfortable inrigtingen en luchtige kajuit ten zeerste geschikt voor den overvoer van passagiers.
Het vertrek zal tegen medio JUNIJ plaats hebben.
Nadere informatiën te bekomen bij

De Agenten,
(718) B. KOPERSMIT & CO.

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het snelzeilend Nederlandsch campagne schip

JANNETJE,

kapitein D. BLOKZIEL.

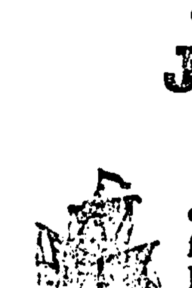

Deze bodem is zeer aantebevelen voor den overvoer van repatriërende personen of familiën, vaart een geexamineerd geneesheer heeft eene melkgevende KOE aan boord, is voorzien van ruime badkamers en wat verder eene reize naar **Nederland** kan veraangenamen.
Het schip zal in de eerste dagen der volgende maand van hier via **Batavia** onder zeil gaan.
Nadere informatie te bekomen bij de agenten hier en te **Batavia.**

12 *Mei* 1862. (690) J. F. VAN LEEUWEN & CO.

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het uitmuntend voor passagiers ingerigt campagne barkschip

Henriette Geertruida,

Kapt. T. C. de BOER.

Varende een geexamineerd geneesheer.
Het vertrek zal plaats hebben van **Probolingo via Soerabaya** en **Batavia** in de tweede helft der maand Mei.
Nadere informatien te bekomen bij den Gezagvoerder in het MARINE HÔTEL of bij

De Agenten,
(631) **B. KOPERSMIT & CO.**

JOHANNES LODEWIJK,

Kapitein A. H. VAN DER WAAL.

Met bovengenoemd gunstig bekend en voor passagiers aller uitmuntendst ingerigt Nederlandsch Fregatschip wordt passage naar NEDERLAND aangeboden.
Het vertrek van deze bodem zal van PASOEROEAN plaats hebben, vermoedelijk tegen het laatst der maand JUNIJ.
Nadere informatien bij den gezagvoerder of bij

De Agenten,
(752) FRASER EATON & CO.

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het bijzonder snelzeilend campagne barkschip:

ALMONDE,

kapitein H. G. Surie.

Dit schip, bijzonder ingerigt voor den overvoer van passagiers, is zeer aantebevelen voor familien daar de echtgenoote van den gezagvoerder zich aan boord bevindt en een geexamineerd geneesheer vaart.
Genoemde bodem zal in de eerste dagen van Junij de terugreis naar **Nederland** via **Batavia** aannemen.
Voor nadere informatien gelieve men zich te adresseren bij de agenten hier en te **Batavia.**

12 *Mei* 1862. (691) J. F. VAN LEEUWEN & CO.

De ondergeteekende betuigt langs dezen weg zijnen hartelijken dank aan den Heer VAN DER WAAL, gezagvoerder van het schip *Johannes Lodewijk*, voor de buitengewone gulle en regt vaderlijke behandeling welke zijne dochter gedurende haar verblijf aan boord, op de reis van Holland naar hier heeft mogen genieten, en spoort ouders en voogden aan, om bij voorkomende gelegenheid hunne kinderen aan de goede zorg van genoemden kapitein gerustelijk toetevertrouwen.

(748) M. KOOSE.

ETABLISSEMENT GROEDO.

Ondergeteekenden hebben de eer kennis te geven, dat, hunne

HOUTSTOOMZAAGMOLEN

thans in volle werking zijnde, bestellingen op gezaagde **houtwerken** binnen weinige dagen kunnen geeffectuëerd worden.
De prijzen zullen, naar gelang der dimensiën der bestelde **houtwerken**, ten billijkste berekend worden.
Alleen DROOGE en GAVE HOUTWERKEN worden afgeleverd.

(715) **ZANTHUIS & CO.**

Walter Woodbury, photograpist

Heeft de eer het publiek bekend te maken, dat hij alhier van BATAVIA aangekomen is met het voornemen om vóór zijn vertrek naar Europa CARTES DE VISITE en andere PORTRAITTEN te vervaardigen en zal zijn atelier in den loop van de volgende week in het Hotel de Commerce slechts voor **eene maand** openen.
Degenen welke gezigten van huizen, fabrieken als anderzints verlangen, gelieven zich ten spoedigste aan te melden.
GEZIGTEN van JAVA en inlandsche typen zijn bij hem verkrijgbaar gesteld.

SOERABAYA, 22 *Mei* 1862. (749)

PHOTOGRAPHIE.

PORTRAITEN

Op **glas** van *f* 3— *f* 6— *f* 10.
Op **verlakt leder** van *f* 5.— *f* 8— *f* 12.—
Op **papier** per douzijn *f* 18.— *f* 36. — *f* 60.—
Portraiten op visite kaarten per 100 stuks *f* 100.—

STEREOSCOPE PLATEN

Op **glas** *f* 10.—
Op **verlakt leder** *f* 12.—
Op **papier** per douzijn *f* 60.—
Voor gebouwen of landschappen zeer billijke voorwaarden.

De betaling geschiedt bij de bestelling.

M. H. HALEWIJN.
Heeren Straat
(744) *achter het stadhuis.*

GEVRAAGD.

Een **OPZIENER** op een TABAKSONDERNEMING liefst iemand die in de Oosthoek reeds bij de tabak werkzaam is geweest.
Men adresseere zich met franco brieven onder de letters BB. aan den uitgever der Oostpost.

(739)

J.J. UTZMANN

PIANO FABRIKANT.

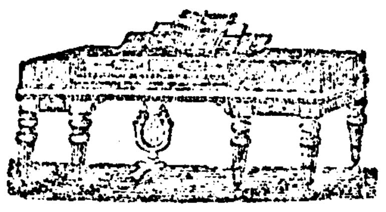

Heeft de eer aan het Soerabaijasch publiek mede te deelen dat bij hem gelegenheid bestaat voor het STEMMEN VAN PIANOS bij abonnement.

Prijs per 3 maanden .... *f* 24.—

PIANOS en ORGELS te koop.

(1857)

ATELIER.

De ondergeteekende heeft de eer te berigten dat hij een atelier geopend heeft, en dat hij zich belast met het
Repareren van alle soort meubels.
Bekleeden van meubels in verschillende smaak.
Bekleeden en repareren van billard.
Neemt orders op vervaardiging van nieuwigheden, en even als vroeger:
Het het repareren van pianos.

J. J. UTZMANN,
(2055) *Pianostemmer.*

SOERABAIJASCHE

Praauw-Maatschappij.

ALGEMEENE

VERGADERING

in het Locaal der Handelsvereeniging
op Vrijdag den 23 dezer ten 2 ure,
ter benoeming van eenen Directeur, in plaats van den Heer W. W. COOK, onlangs naar EUROPA vertrokken.

De Directie,
O. C. MATZEN.
(737) **T. C. BOGAARDT.**

TE KOOP

Eene solide Vis-à-Vis
en
Een span goedloopende Wagenpaarden
en
Engelsche tuigen.

Informatiën bij
(759) ABALAIN DURAND & CO.

TE HUUR

tegen 1 Junij,

EEN HUIS

in de Boomstraat.

Te bevragen bij
(747) Mejufvrouw H. C. ROSEMEIER.

PAS ONTVANGEN

Prachtige zijden JAPONNEN met VOLANTS.
GEBORDUURD GORDIJNGOED.
NETELDOEKSCHE en TULLEN KRAAGEN, MOUWEN en ZAKDOEKEN.
Breikatoen en wit zijden KOUZEN.
GLACÉ en zijden DAMES HANDSCHOENEN.

(743) Bij **J. KIEL.**

PUIKE Z. M. EN LEIDSCHE KAZEN.

(741) L. W. VAN DER ZWAAN.

Met de laatst Aangekomen Schepen

ONTVANGEN EN HEDEN ONTPAKT

BIJ

D. MAURITZ MARTENS,

DE VOLGENDE GOEDEREN:

Dames-Artikelen.

Fijne Cambrics.
Groote Crinolines.
Agrementen.
Garneer knopen.
id. Kwastjes.
Fluweel Lint.
Che nisettes met Manchetten.
Echte kanten Kraagjes.
Geborduurde Zakdoeken.
Mitaines.
Doopkleedjes.
Kindermutsjes.
Gekleurde Wollen Kindersokjes.
Fanchons.
Nieuw model Haarnetten.
Flacons met gouden dop.
Nécessaires.
Vergulde Ceintures.
Prachtige afgewerkte Kussens.
id. id. Voetenbanken.
id. begonnen Handwerken.
Floret Zijde.
Brillantine.
Tapisserie doozen.
Satijn in diverse kleuren.
Satin de China.
Grenadine.
Lustrine.
Moirée zijde; bijzonder fraai, zeer élegante Bruidskleederen.
Zijden Robes in groote sortering.
Nieuw model Hoedjes.
Sorties de Bal.
Mantels in ligte kleuren.

Heeren-Artikelen.

Zeer fijne overhemden, groote taille.
Lederen Hoedendoozen.
Wandel- en Degenstokken.
Toilet-spiegels.
Dassen in groote sortering.
Lederen Nécessaires.
Reiszakken in soorten, bijzonder fraai.
Mailkoffers.
Riemen voor scotchplaids.
Fijn linnen boorden.
id. katoenen id.
Colleretten.
Tricot Handschoenen.
Katoenen id.
Fantaisie Sokken.

Toilet-Artikelen.

Odeurs in bijzonder fraaije flacons.
Eau de Cologne in do. do.
id. roode Etiquetten.
Bedakdoozen met pleet gemonteerd.
Tanden Schuijers.
Nagel id.
Scheerkwasten.
Scheerriemen.
Hoornen kammen.
Ivoren id.
Stalen id. } *in groote verscheidenheid.*
Kinderkammen van Caoutchouc.

Galanterien.

Inktkokers.
Cigaren dragers.
Lucifers id.
Aschbakjes.
Brievenhangers.
Horologie id.
Werkmandjes. } *alles naar den laatsten smaak en geschikt om van handwerken te worden voorzien.*

Horologiekettingen.
Echte Eng. Scharen.
Porte monnaies.
Balbockjes.
Portefeuilles.
Stofbrillen.
Tafelschellen.

Glas- en Aardewerk.

Zeer fraaije Cristallen Compotten.
id. Kaasstolpen.
id. Botervlootjes.
id. Suikerschalen.
id. Fruit id.
id. Theeserviezen.
Victoria id.
id. kinder id.
Theeserviezen van Biscuit.

Pleetwerk.

Botervlootjes.
Olie- en Azijnstellen.
Likeurstellen.
Presenteertrommels.
Prachtige Theeserviezen.
Lepels en Vorken in stellen.
id. id. per dozijn.

Blik-, Koper- en Yzerwerk.

Koperen tulbandsvormen.
id. taartenpannen.
id. poffertjes. id.
id. Kolfij- kistjes.
id. Blakers.
id. Komfoortjes.
id. Vijzels.
Blikken filtreerkannen met komfoor
Blikken olickannen.
Strijk-ijzers.

Kantoor- en Schrijfbehoeften.

Copieerpersen.
Enveloppen in groote sortering.
Inktkokers in groote sortering.
Kantoor-boeken met koperen beslag.
Stalen pennen.

Provisien.

Groenten in potten
Versche Zalm.
Groene Erwten
Bruine Boonen
Witte id.
Capucijnders } *in fleschen.*
Suikerwerk in diverse soorten.
Holl. en Eng. Pepermunt
Jujubes.
Confituren.
Vruchten op water.
Hollandsche Stropen.
Vermicelli en
Macaroni } *in kleine kistjes.*
Waskaarsen.
Verlakt Leder.
Wasdoek in nieuwe dessins.
Microscopen voor Photographie.
Letter en rekenspelen.
Machines ter vervaardiging van Limonade gazeuse en soda water.
Thermometers.
Waterpassen

(751)

IN COMMISSIE ONTVANGEN
Gips

van uitmuntende kwaliteit

1e. soort *f* 6.—
2e. „ „ 5.— } *per picol.*

Per koijang en grootere hoeveelheden zijn de prijzen aanmerkelijk lager.

Versch gebrande gips op aanvrage steeds verkrijgbaar.

(451) **LE ROY & Co.**

ONTVANGEN
engelsche geleijen in ½ en ¼ potjes

ALS:

CURRANT RASPBERRY JAM.
PLUM ID.
GOOSEBERRY ID.
BLACK CURRANT ID.
DAM SON ID.
APPLE ID.
STRAWBERRY ID.
RASPBERRY ID.
GREEN GAGE ID.

Bij

(745) **L. W. VAN DER ZWAAN.**

PAS ONTVANGEN
in het
Heeren Modemagezijn

VAN

W. A. DE VEIJ.

BORDUURSEL, CLACQUES en DEGEN voor heeren residenten, Assistent-Residenten, Secretarissen en Controleurs, FOURAGERS voor kapiteins, 1ste en 2de luitenants en nieuw model KOPPELS van zwart zijde koord.

ALSMEDE:

HEERENHEMDEN, HOEDEN en PETTEN.
Extra FIJNE HEERENSOKKEN.

VERDERS.

MILITAIRE WILLEMS ORDE, 3de en 4de klasse, EIKENKROON, NEDERLANDSCHE LEEUW met deszelfs daarbij behoorde linten. (753)

POLITOER

Per dozijn kruikjes *f* 15.—
à Contant

(162) **bij LE ROY & CO.**

TOKO BOOMSTRAAT
In Commissie Ontvangen

Prima kwaliteit SIROPEN in kistjes van één dozijn.
Geassorteerd als volgt:

3 fl. VANILLE.
3 „ ROSE.
2 „ ORGEADE.
2 „ LIMON.
1 „ CAPILLAIRE.
1 „ FLEURS D'ORANGERS.

Comptant f 13.— de kist

alsmede:

Prima kwaliteit SIROP DE ROSES.

Comptant f 12—. de kist van één dozijn.

(754) **VAN DEN MUIJSENBERG.**

VAN AF HEDEN VERKRIJGBAAR

ad *f* 2,50 per exemplaar

te *Batavia* bij de Heeren G. KOLFF & Co en H. M. VAN DORP.
„ *Samarang* „ „ „ DE GROOT KOLFF & Co.
„ *Soerabaya* bij de ondergeteekenden

La deuxième partie

DE
LA SITUATION
industrielle et manufacturière
DU
SUCRE
à l'ile de Java
PAR
A. MONTCLAR,
brévété
par octroi d'importation
du
Gouvernement Indo Neerlandais.

Men wordt beleefd verzocht het montant per *franco* brief te zenden aan

LE ROY & CO.

(481)

HOLLOWAYS ZALF en PILLEN.

Zijn een wonderbaar geneesmiddel voor open beenen en alle soorten van wonden. De groote verkoop van dit onschatbare middel in alle deelen der wereld is het meest overtuigende bewijs van hunne doelmatigheid bij: open beenen, oude wonden, zweren en huidziekten. Duizend menschen, die aan de vreeselijke ziekten leden, zijn genezen geworden door het gebruik van dezelve, nadat ieder ander middel te vergeefs was aangewend; en het is een onbetwistbaar feit, dat er zich geen geval kan voordoen hoe verwaarloosd of verouderd, hetwelk niet in korten tijd geheel zal genezen worden door dit wonderbare geneesmiddel; daarom moet degene, die door dergelijke ongemakken geplaagd wordt het dadelijk beproeven. (314)

NEDERLANDSCH INDIE.

SOERABAYA den 23sten Mei 1862.

Opgave van de politie

Omtrent personen wier passen voor aankomst of vertrek zijn geviseerd geworden.

23 Mei.

voor Aankomst.

R. S. Thad Larsen, van Kedirie.

voor Vertrek.

A. F. Hornung, J. Boudoin, P. C. Jonkers, naar Toeban. P. E. Kleijn van Willigen, naar Madioen. J. Nicolaas, T. C. Etty, naar Probolingo. Maria Magdalena Kuijken en 2 kinderen naar Batavia.

— Eenige dagen geleden werd er een difstal gepleegd ten huize van den heer B., en aan denzelven *f* 50 aan papiergeld ontvreemd. Hiervan werd bij de politie aangifte gedaan, met dat gevolg dat nog denzelfden dag s' avonds de dader en het geld gevat waren.

ALGEMEEN OVERZIGT

van den specialen correspondent van den Oostpost

BINNENLAND.

'S GRAVENHAGE, 9 April.

Het politiek overzigt moet ditmaal bijzonder kort zijn. Immers, de kamers zijn niet bijeen; groote vraagstukken van politiek belang zijn niet aan de orde, en de drukpers zelve schijnt hare krachten te besparen, voor de velerlei en gewigtige onderwerpen welke eerlang van het tegenwoordig Ministerie verwacht worden. Intusschen is nu het tijdstip der bijeenkomst van de Tweede-kamer definitief bepaald op 24 dezer. Die bepaling heeft plaats gehad, bij onderling overleg tusschen den voorzitter den heer van Reenen en den Minister van Binnenlandsche zaken. En hiermede is ook deze zaak, waarvan de oppositie een wapen tegen het Ministerie heeft willen maken, voldoende beëindigd. Het ontbreekt dan ook die oppositie in de laatste weken, bepaaldelijk en blijkbaar aan genoegzame staf tot aanval en zij behelpt zich dus, met strijd te voeren tegen de liberale bladen, die zich de moeite niet getroosten eene dergelijke oppositie, welke zoo herhaaldelijk van kwade trouw en oneerlijkheid in middelen is overtuigd geworden, te beantwoorden, veel min te wederleggen.

Bovendien, 't loopt alles over dezelfde punten van vroeger; ja zelfs een particuliere reis van den heer Sombreff naar Brussel, heeft stof geleverd tot de hoogwijze aanmerkingen en gevolgtrekkingen van de reactionnaire pers, die tevens voedsel, of liever brandstof ontvangt van onzen bekenden hoogleeraar Vreede te Utrecht, die gelijk men weet, ten vorigen jare op hoogen onbetamelijken toon den koning en de koningin hoogderzelver reis naar het hof van Frankrijk ten kwade duidde, en daarover zich zelfs hatelijke aanmerkingen veroorloofde. Wij zijn benieuwd wat de profesor thans weder zal hebben in het midden te brengen, nu 't andermaal bepaald is, dat H. M. de Koningin kort na Passchen zich voor eenigen tijd naar Parijs zal begeven, en er ook sprake is van een kort daaropvolgend bezoek van Z. M. den Koning. Inmiddels heeft het Hof gedurende zes dagen het gewone bezoek gebragt aan de Hoofdstad des Rijks. De koninklijke familie werd daar als naar gewoonte met geestdrift en gehechtheid ontvangen en begroet, en Amsterdam heeft ook geen gehoor gegeven aan den verleidelijken raad van de oude *Amsterdamsche Courant* tot de bevolking gerigt om Z. M. met allerlei vertoogen en bezwaren tegen het liberaal Ministerie te bemoeijelijken. Amsterdam begreep, dat de benoeming en het ontslag van Ministers eene vrije koninklijke daad is waarvoor Z. M. aan niemand rekenschap is verschuldigd, en het begreep ook, dat het onregtvaardig en onbillijk zou zijn, een Ministerie te ondermijnen, dat nog in geene aanraking met de vertegenwoordiging is geweest en dat bovendien, naar al de worstelingen der laatste jaren gebleken is het eenige te zijn, dat in staat is Nederland de schade te doen inhalen welke het door de partijwoelingen der reactie in de laatste twaalf jaren geleden heeft. De dagbladen deelen zeer uitvoerig de bijzonderheden nopens het verblijf van het Hof mede, zoodat wij daarnaar kunnen verwijzen. Bij eene zaak mogen wij wel iets langer blijven stilstaan, het bezoek namelijk door 't Hof gebragt aan de Maatschappij Arti et Amicitiae. Zie hier eenige nadere bijzonderheden welke ook in naauw verband staan met de geschiedenis des vaderlands en met den roem der voorvaderen.

Het bestuur eener Maatschappij, die zich reeds jaren lang, ja van den tijd harer oprigting af, mogt verheugen in de telkens herhaalde, veelvuldige blijken der meest welwillende belangstelling van de zijde des Konings, had dezer dagen, het Koninklijk bezoek afgewacht en bestemd om zamen te vallen met een hoogst belangrijk, een eenig moment in hare geschiedenis. Wij bedoelen het openenzoo men wil, het inwijden van de reeks historische tafereelen, waarmede de wanden van twee der kunstzalen van de Maatschappij zijn versierd.

Een enkel woord in 't algemeen over deze zaak. De Nederlandsche schilderschool, waarvan toch de Amsterdamsche inrig-

ting wel de meest volledige vertegenwoordiging mag heeten heeft regt, met fierheid en buitengewone voldoening te wijzen op hetgeen zij hier heeft tot stand gebragt. Terwijl in andere landen, in landen minder rijk en welvarend dan het onze, maar waar liefde en zin voor kunst in het bloed zit van regeerders en geregeerden, de impulsie van boven af pleegt te komen die der kunst in 't algemeen en der historische kunst in 't bijzonder de gelegenheid biedt om, tot roem des vaderlands, ter verspreiding van kennis en smaak, ter veredeling en ontwikkeling harer pogingen, de beste talenten harer beste beoefenaars aan te wenden, heeft de Nederlandsche schilderschool, bij gebreke van alles wat zou kunnen strekken om haar op te heffen; eene krachtige schoone poging gedaan, om te toonen, tot welke hoogte zij zich, zonder steun, met eigen middelen, eigen krachten, op het gebied der historische kunst zou weten te verheffen. Edel streven, voortreffelijke gedachte! Dat zij geslaagd is, hopen wij zoo aanstonds nog nader te constateren; maar reeds het denkbeeld van in eene reeks van tafereelen, door kunstenaars-leden der Maatschappij belangeloos vervaardigd, met het oog op hetgeen het tot stand brengen eener zoodanige galerij op den duur ook goeds en voordeeligs zou opleveren voor het levensbeginsel der Maatschappij, — het Weezen en Weduwenfonds, — de hoofdmomenten der historische ontwikkeling van den Nederlandschen grond en het Nederlandsche volk, de belangrijkste toestanden, beslissende feiten op allerlei gebied des volkslevens weder te geven; — dat denkbeeld moet de warmste sympathie, de levendigste toejuiching verwerven van ieder, die zijn land, zijn volk, zijne historie lief heeft.

Geen wonder dat het bestuur der Maatschappij, terwijl het met de meeste voldoening den uitslag dezer poging gadesloeg, den levendigen wensch koesterde, de opening der gedecoreerde zalen op plegtige, eigenaardige wijze te doen plaats hebben. En plegtiger, eigenaardiger kon zulks wel niet geschieden, dan bij het bezoek van den doorluchtigen Beschermheer der Maatschappij, van Z. M. onzen geëerbiedigden Koning, die het voornemen van het Bestuur op de meest welwillende wijze te gemoet kwam. De localen der Maatschappij leverden dan ook daar straks een hoogst eigenaardig schouwspel op: de kunstenaars, leden der Maatschappij, in 't bijzonder zij, die tot de versiering der zalen hunne talenten hadden geleend, verbeidden niet zonder spanning, met een gevoel van regtmatige fierheid, maar tevens van onzekerheid, den indruk, dien het geheel op den Koninklijken bezoeker zou maken.

De kunstzalen van *Arti* zijn overigens door de talrijke tentoonstellingen en kunstbeschouwingen, waarvoor zij gebezigd worden, bij het publiek wel bekend. Het denkbeeld om hare wanden door blijvende versieringen een aanzien te geven, dit genootschap waardig, kon slechts worden uitgevoerd langs den weg van losse panneelen, geschikt om bij tentoonstellingen verwijderd te worden. Volgens dat stelsel is men dan ook te werk gegaan, doch het is op zulk een bekwame wijze toegepast, dat de verschillende doeken een geheel schijnen te vormen met het dekoratief dat hen omlijst, en met de geheele zaal. In twee-en-vijftig stukken van vermaarde meesters ziet men hier de Nederlandsche volksgeschiedenis afgeschilderd, van haar eersten oorsprong af tot aan het einde van den grafelijken tijd. Deze twee-en-vijftig tafereelen vullen de voorzaal en een der groote bovenzalen. De beide andere zullen later, volgens hetzelfde plan, de geschiedenis der drie laatste eeuwen te aanschouwen geven. De paneelen bezitten buitengewone kunstwaarde, en verscheidene prijken er onder, die op den naam van meesterstukken volle aanspraak hebben. De verschillende taferelen zijn van elkander gescheiden door een sierlijk dekoratief, van een schoon effekt. De tien tafereelen in de voorzaal omvatten de vroegste ontwikkelingsgeschiedenis van Nederland. Het eerste vertoont een woeste natuur, voor den mensch nog niet bewoonbaar gemaakt. Een hunebed, een terp, een heidensch offeraltaar in het bosch, gunnen ons een blik in het leven der oudste bewoners. Weldra verschijnen de Romeinen met hun strategische waterwegen en versterkte tolhuizen. De akkerbouw en de jagt op het wild gedierte volgen; de twee laatste tafereelen zijn gewijd aan de invoering van het Christendom, welks zaden in den grond dezer wordende maatschappij spoedig wortel schoten.

De groote zaal, waarin het eerste tafereel in den aanvang der achtste eeuw een gezigt op Wijk-bij-Duurstede, toen een bloeijende handelstad, voorstelt, wijst geleidelijk de verdere ontwikkeling der beschaving aan, welke het Nederlandsche volk allengs te genoet ging. Wij zien scholen, kloosters, kerken, scheepvaart langs de rivieren, zeevaart, handel, visscherij, kloosterboekerijen, hospitalen verschijnen, en eindelijk den grondslag leggen voor een paleis. Behalve Karel de Groote, die zooveel toebragt tot de beschaving van het tijdperk dat hij opende, zijn op het eerste tiental tafereelen der groote zaal geen historische figuren afgebeeld. Thans worden zij talrijker. Graaf Willem II, Melis Stoke, Floris V, Jan de tweede, die Amsterdam tot eene stad verhief, Witte van Haemstede en anderen. Evenwel is de eigenlijke volksgeschiedenis niet om hen verwaarloosd. Daden van personen, die van invloed op hun tijd geweest zijn, en voorstellingen van algemeene volkstoestanden wisselen elkander af. Zoo zien wij de vagebonden der veertiende eeuw aanzitten om den algemeenen haard van St. Aagten te Utrecht, de eerste veenen ontginnen door Friesche Benediktijnen, bakens bouwen aan de zeekust, en watermolens oprigten, totdat Lourens Costers in den Haarlemmerhout met letters van boomschors woorden in den weeken grond drukkende, onze gedachten van de middeleeuwen naar den nieuweren tijd rigten, en, als ware het om dien indruk te versterken, aanstonds biedt het volgende paneel ons een gezigt aan binnen het Amsterdam der vijftiende eeuw, dat toen reeds de sporen van die ontwikkeling vertoonde, welke eenmaal de koningin der Nederlandsche steden van maken zou. Thomas à Kempis, Erasmus, Lucas van Leijden geleiden ons van de vijftiende naar de zestiende eeuw, en na ons Karel de Vijfde bij het graf van Willem Beukelszoon te hebben voorgesteld — welk vorstelijk bezoek aan de asch van den vermaarden haringkaker, zoo wij meenen, eer op het gebied der sage dan der historie te huis behoort — maken de tafereelen ons getuigen van het verbond der edelen tegen Spanje en wat daaruit volgde. Een tiental schilderijen, waarvan het laatste, des Zwijgers praalgraf te Delft, de reeks sluit, is daaraan gewijd.

Welke hooge waarde uit het artistieke gezigtspunt deze tafereelen bezitten zal ieder aanstonds in het oog vallen, die de namen leest der meesters, aan wier penseel men ze te danken heeft. Het zijn de heeren: J. W. Bilders, H. D. Kruseman van Elten, A. van Everdingen, J. W. van Borselen, P. L. F. Kluyver, J. F. van Deventer, C. Cunaeus, B. te Gempt, C. F. Phlippeau, B. van der Kellen Jr., E. Koster, J. A. Canta, J. H. Mari ten Kate, C. Springer, S. L. Verveer, Jan Weissenbruch, F. H. Hendriks, Ch. Rochussen, J. A. Rust, J. Bosboom, P. F. Greive, R. Craeyvanger, B. de Poorter, J. G. Schwartze, P. Stortenbeeker, L. Lingeman, W. Verschuur, B. Wijnveldt Jr., J. H. van de Laar, S. van den Berg, H. A. van Trigt, Joh. Hilverdink, W. Roelofs, Martinus Kuijtenbrouwer, Ch. Leickert, J. Israels, J. H. L. de Haas, S. Altmann, B. J. van Hove, H. Hollander Cz., M. Calisch, J. A. Eisenberger, P. G. Vertin, J. Spoel, A. Waldorp, Louis Meyer, A. J. Scholten, H. F. C. ten Kate, J. F. Hoppenbrouwers, Paul Tetar van Elven, C. Bisschop en J. A. B. Stroebel.

Veel meer valt er op binnenlandsch gebied niet te vermelden. De zaak der Delftsche Akademie, ofschoon nog geen nader besluit genomen is, zal naar men verzekert op bevredigende wijze worden opgelost.

De Minister moet overtuigd zijn geworden, dat zijn besluit van 13 Maart (schoon dan tegen zijne bedoeling) voor de bestaande studenten voor de Oost-Indische dienst eene nadeelige terugwerkende kracht zou hebben, het valt niet te betwijfelen of de Minister zal de eerste zijn om het gerezen misverstand en anders de begane dwaling te herstellen. Ook prins Hendrik als beschermheer der Akademie heeft aan de jonge lieden geruststellende verzekeringen gegeven, toen jhr. C. H. van der Wijck, president van de afdeeling O. I. ambtenaren bij Z. K. H. ten gehoore is toegelaten. Er zijn op dit oogenblik behalve het tarief van regten, nog geene nieuwe wetsontwerpen bij de Tweede-Kamer ingekomen, doch men verwacht spoedig:

1°. De definitieve begrooting van het Departement van Buitenlandsche Zaken voor 1862:

2°. de definitieve begrooting van het Departement van Binnenlandsche Zaken voor 1862:

3. de begrooting voor de Staats-spoorwegen, dienst 1862.

Eindelijk is er ook sprake van de voorbereiding tot aanbieding van verschillende wets-ontwerpen, betreffende o. a.

1°. Verbetering van de waterwegen van Amsterdam en Rotterdam naar zee;

2°. regeling van het middelbaar onderwijs;

3°. geneeskundige wetgeving, schutterijen enz.

Ook dient nog vermeld te worden, dat de commissie van enquête nopens den toestand en de behoefte onzer zeemagt in de laatste weken geregeld dagelijksche zittingen houdt, en daarin erkende specialiteiten van de marine hoort.

Intusschen heeft zich in het buitenland eene omstandigheid voorgedaan, die zoowel op den loop dezer enquête als op het geheele lot der marine van onberekenbaren invloed moet zijn. Ik bedoel de zeestrijd die plaats heeft gehad tusschen de Noord en Zuid-Amerikaansche gepantserde schepen, de *Merrimac* en de *Monitor* waarbij zooveel gebleken is, dat de houten schepen niet bestand zijn tegen dit nieuwe vernielingswerktuig. Al de zeevarende staten, getroffen en verbaasd over de verschrikkelijke uitwerking dezer ijzeren stoomrammen zijn dan ook in het parlement zoowel als in de pers ijverig bezig met te betoogen, dat het rijk der houten schepen althans voor de Europesche staten uit is en dat men hoe eer hoe liever met den aanbouw van die ijzeren gevaarten moet aanvangen. In alle geval de kustverdediging kan niet meer uit houten schepen blijven bestaan, wanneer de tegenpartij er gepantserde tegenoverstelt.

De Engelsche *Times* behelst omtrent het geleverde zeegevecht het volgende belangrijk artikel:

„Wij kunnen niet te sterk drukken op het gewigt der daarbij opgedane ondervinding. Wij hebben in dezen onverwachten en voorbeeldeloozen strijd, de eerste ware beginselen voor ons van een nieuw stelsel, en het is onze schuld, wanneer wij geen partij trekken van de ons gegeven les. Volgens de jongste over het gevecht ontvangen berigten, lag den 8 Maart een vrij sterk blokkade-eskader aan de monding der rivier James. Het bestond uit de *Congress* en de *St. Lawrence*, zeilfregatten van 40 stukken, de zeilkorvet *Cumberland* van 24 stukken en onderscheidene kleinere schepen.

Deze schepen, ofschoon gedeeltelijk volgens de oude manier gebouwd, waren alle met krachtig geschut gewapend. Aan den oever bevonden zich batterijen der Federalen, die eveneens zwaar gewapend en gereed waren om het eskader binnen eene zekere draagwijdte te ondersteunen, zoodat de aanvallende magt in den vorm van moderne artillerie goed vertegenwoordigd was. De Geconfedereerden van hunne zijde hadden slechts drie schepen, alle echter gepantserde stoombooten. De *Jamestown* en de *Yorktown* waren oude stoombooten, die men in oorlogschepen veranderd en met ijzer beslagen had. Daar hunne diensten echter naauwelijks gevorderd schijnen te zijn geworden, kunnen wij hen bij het bespreken van het gebeurde buiten spel laten. Het belang daarvan bestaat alleen en uitsluitend in de gesteldheid en de verrigtingen van het derde schip. De *Merrimac* behoorde tot dezelfde klasse als de *Minnesota* en de *Roanoke*. De Federalen hadden haar doen zinken, toen zij Norfolk ontruimden; later hebben de Geconfedereerden haar weder opgehaald en na een arbeid van eenige maanden, uitgerust als gepantserd fregat. De Federalen hadden derhalve een sterk eskader van schepen in de oude manier, zoo sterk als zulke schepen zijn konden, terwijl de Geconfedereerden slechts één schip hadden, maar dat een exemplaar was der nieuwe oorlogschepen. Wij willen nu zien, wat het resultaat was van den strijd. In een ongeloofelijk korten tijd vernielde de *Merrimac*, de *Cumberland* en nam zij de *Congress*. Vervolgens ging zij los op de *Minnesota* en zou ook dit schip hebben genomen, ware het niet dat er, zoo als wij zullen mededeelen, tusschen beide werd gekomen. Zij deed drie kleinere schepen in de lucht springen en terwijl zij al die verwoestingen in de vijandelijke vloot aanrigtte, streed zij te gelijk met de strand-batterijen en wel, voor zoovér wij weten, zonder de minste schade te ondervinden. De volle lagen van hare bestrijders vielen, zonder haar te deren, langs hare wanden neder. De 100-, ja zelfs de 130-ponders der zware Dahlgrew-kanonnen hadden weinig of geene uitwerking op haar pantser. Het schip was feitelijk onkwetsbaar en men verzekert stellig dat, wanneer er geene plotselinge, geheel toevallige omstandigheid tusschen beide ware gekomen, dit éene fregat achter elkander alle schepen van het Federale eskader had kunnen vernielen en voorts aan de stad Washington een bezoek brengen. Daaruit volgt voorts, dat de *Merrimac*, wat zij ter dezer plaatse verrigtte, even goed op eene andere plaats had kunnen doen, en dat op deze wijze een enkel gepantserd fregat de blokkade op elk punt der Zuidelijke kusten zou kunnen vernietigen, den Geconfedereerden het overwigt ter zee had kunnen verleenen, ja misschien den uitslag van de worsteling beslissen.

„Wij hebben geen ander bewijs noodig voor de waarde van het nieuwe, voor de hopelooze onwaarde van het oude stelsel. Maar de geschiedenis heeft een tweede hoofdstuk van geen minder belang. Zoo als gezegd is, de *Merrimac* werd plotseling in haren arbeid gestoord. Eene tegenpartij van dezelfde soort verscheen op het tooneel. De *Monitor*, even als de *Merrimac*, eene met ijzer beslagen, drijvende batterij, was afgezonden om sommige batterijen der Geconfedereerden aan te tasten en verscheen bij het vallen van den nacht op de kampplaats. Natuurlijk snelde hij het eskader der Federalen te hulp en werd den volgenden morgen ten spoedigste aangevallen door de *Merrimac*. Hier vond de Geconfedereerde gepantserde stoomboot eene tegenpartij, die zich met haar meten kon, want ofschoon zij juist geene nederlaag leed, werd zij toch in hare verwoestende baan gestuit en zag zij zich, na een gevecht van eenige uren, tot den terugtogt genoodzaakt. Volgens de jongste berigten, schijnt zij werkelijk eenigermate buiten staat van gevecht te zijn gesteld, ofschoon dan ook niet door het geschut van den *Monitor*. Blijkbaar heeft zij geleden door de schokken, welke zij zich zelve toebragt bij hare pogingen, om hare tegenpartij in den grond te boren.

„Wij komen daarom tot het besluit, dat alleen een gepantserd schip den strijd kan aangaan met een gepantserd schip, maar wij moeten ons toch ook afvragen, of niet de eene soort van gepantserde fregatten de voorkeur verdient boven eene andere soort, en ook in dit opzigt is het gevecht in Amerika hoogst leerrijk.

„De *Merrimac*, ofschoon een oud schip voor het nieuwe doel ingerigt, was toch groot, sterk en tamelijk vlug. Zij meet 3 à 4000 tonnen, en zal dus zoo groot zijn als eenige van de zware tweedeks-schepen, welke wij nu met ijzer beslaan. Omtrent de wapening hebben wij niets bepaald vernomen; zij zal wel bestaan uit 10 à 12 stukken. De *Monitor* is een nieuw, eerst korteling van stapel geloopen schip, en had daarom het voordeel van een in alle deelen eenvoudigen en evenredigen bouw. Hij heeft naauwelijks een derde van de grootte der *Merrimac* en schijnt slechts twee stukken te voeren, die evenwel van het zwaarste kaliber zijn, daar zij 180 ponders werpen. Zijne snelheid moet ruim drie knoopen in het uur minder bedragen dan die van zijne tegenpartij. Onder deze omstandigheden zou men denken, dat de *Merrimac* den *Monitor* had moeten slaan, en toch was het niet zoo. In geen geval kwam de *Monitor* het slechtst van de reis en in ieder geval maakt hij een einde aan den triomftogt van de *Merrimac*. Wanneer wij nu mogen aannemen, dat de schepen vrij wel tegen elkander waren opgewassen, dan volgt daaruit dat de *Monitor* doelmatiger gebouwd was dan de *Merrimac*, daar hij met veel minder kosten gelijke resultaten heeft geleverd. De *Monitor* liep van stapel drie maanden nadat zijne kiel was gelegd en kostte nog geen 60.000 p. st. Wanneer wij daarmede vergelijken, wat onze *Achilles* aan tijd en geld heeft gekost, dan is het contrast niet weinig verrassend."

Het is dan ook te voorzien, dat in het rapport omtrent onze enquête bijzonderheden of opmerkingen zullen voorkomen die van invloed kunnen zijn op het voor onze marine aan te nemen stelsel. Overigens wordt van vele zijden in twijfel getrokken, of dergelijke vaartuigen hoe verschrikkelijk ook voor vijandelijke vlooten die de kusten bezetten, wel ooit geschikt zullen zijn, om groote zeereizen te maken of zich zeer ver van de kust te verwijderen.

———◇———

Op koloniaal gebied valt mede ditmaal niet veel mede te deelen. De jongste mailberigten die ons de sluwe verschalking op nieuw door Hijdaijat gepleegd aanbragten, hebben hier teleurstelling ja misnoegen veroorzaakt en men is zeer benieuwd omtrent nadere bijzonderheden nopens het gedrag der daarbij betrokken autoriteiten.

Zoo ook heeft de maatregel van den Gouverneur-Generaal tot tegemoetkoming der suikercontractanten met voorschotten tegen matige rente hier alles behalve onverdeelde bijval ontmoet, uitgezonderd in het orgaan der suikercontractanten zelven die vreemd genoeg voor den opperlandvoogd, dien zij van zijne optreding af belaagd en belasterd hadden, nu niets dan lof voor dezen maatregel over hebben. Reeds dit moest argwaan wekken om dat men weet, dat de eenige drijfveer van dat orgaan het eigenbelang zijner deelhebbers bij de Indische gunsten is.

Ik verneem dan ook, dat het opperbestuur hier te lande bij lange na niet ingenomen is met het gebeurde, en dat zelfs in dien geest aanschrijving aan het Oost-Indisch bestuur is of zal worden gerigt.

De minister van koloniën heeft dezer dagen aan de leden der Tweede-Kamer gezonden de indicatiën en in der tijd door den heer *van Bosse* gevraagd omtrent het werk van J. W. B. Moneij, getiteld: Java, or how to manage a Colony. Die stukken zijn zeer uitvoerig, opgevuld met cijfers deels reeds uit andere verzamelingen bekend, maar de slotsom is, dat het Indisch bestuur ontkent, dat aan Moneij inzage, uittreksels of afschriften van stukken uit 's Gouvernements archieven voortkomende zouden zijn verstrekt. Hij heeft zich ter bekoming daarvan ook nimmer, hetzij persoonlijk 't zij bij geschriften tot de directie van financien of tot de algemeene boekhouding gewend. Overigens wijzen de Indische autoriteiten op velerlei groote en groffe fouten, in het werk van Moneij vóórkomende waardoor de waarde aan dat werk vooral door de behoudslieden toegekend, zeer wordt verminderd. Bij die stukken zijn eenige belangrijke tabellen overgelegd, b. v. eene omtrent de subsidien door Oost-Indie aan het moederland verstrekt na de invoering van het cultuurstelsel. Die subsidien bedroegen als volgt:

in	1833	*f* 282 000
„	1834	7 200 000
„	1835	9 283 000
„	1836	13 910 000
„	1837	13 000 000
„	1838	10 743 000
„	1839	13 449 000
„	1840	11 500 000
„	1841	12 000 000
„	1842	7 814 000
„	1843	13 012 000
„	1844	12 801 000
„	1845	14 538 000
„	1846	13 452 000
„	1847	14 097 000
„	1848	7 668 000
„	1849	20 751 000
„	1850	18 892 000
„	1851	17 679 000
„	1852	14 500 000
„	1853	14 569 000

Bijvoegsel tot den OOSTPOST van den 23sten Mei 1862 No. 120.

	20 444 000
„ 1854	24 347 000
„ 1855	30 331 000
„ 1856	

Zie hier ook eenige bijzonderheden nopens den handel:

Invoer uit Nederland:

in 1826	f 3873 804
„ 1836	5777 043
„ 1846	11013146
„ 1856	12006828

Invoer uit vreemde Europesche Staten:

in 1826	f 1405464
„ 1836	2752332
„ 1846	6496231
„ 1856	8121434

Uitvoer naar Nederland:

in 1826	f 6506130
„ 1836	27217806
„ 1846	39565735
„ 1856	78033433

Uitvoer naar vreemde Europesche Staten:

in 1826	f 501636
„ 1836	2445838
„ 1846	5327659
„ 1856	5856402

De gewone loop der zaak zal nu zijn, dat deze stukken in handen van eene commissie uit de kamer worden gesteld die daarover rapport uitbrengt en eene conclusie voorstelt waarover dan later discussie wordt gevoerd en beslissing genomen.

Terwijl ik per vorige mail het geheele vonnis meedeelde waarbij aan den heer Riesz zijne vordering tegen den heer Bekking was ontzegd, strekke nu tot aanvulling dat eerstgenoemde dezer dagen van dat vonnis is gekomen in hooger beroep. Ook werd in den vorigen brief de brochure van den heer Hasselman besproken in verband tot de kritiek daarover in het Handelsblad voorkomende.

De heer Hasselman heeft daarop met veel heuschheid eene repliek geschreven welke de redactie bereidvaardig heeft geplaatst doch niet zonder eene korte aanteekening tot nadere wederlegging van de stellingen des heeren H., zoowel met betrekking tot 't cultuurprocenten als tot 't cultuurstelsel in verband tot art. 56 van het O. I. regeringsreglement. De opinie van het Handelsblad werd kort daarop nader en in alle deelen bevestigd door een ingezonden stuk over dezelfde brochure, voorkomende in de *N. R. Courant* en dat hier wordt opgenomen.

„Met genoegen ontvingen wij de brochure van een Oost-Indisch ambtenaar, de heer J. J. Hasselman, oud resident van Djocjokarta.

Dat schrijver optreedt als voorstander van het cultuurstelsel in het algemeen, kunnen wij hem niet euvel duiden; maar dat hij ook de cultuurprocenten in bescherming neemt, hadden wij niet verwacht.

Schrijver zelf toch erkent dat de invoering van het stelsel grooten tegenstand bij de ambtenaren ondervond, zoodanig dat het noodzakelijk werd de belangstelling en medewerking der ambtenaren door milde belooningen op te wekken, en, daar de uitkomst van het stelsel onzeker, en de belooning waarop de ambtenaren aanspraak hadden met het oog op den financieelen toestand van het moederland moeijelijk te vinden was, vindt schrijver de invoering van de cultuurprocenten doelmatig en gepast.

De heer H. erkent dus dat opwekking van het eigenbelang der ambtenaren de spoorslag moest zijn om het stelsel productief te maken, maar was het dan niet tevens de spoorslag tot eene overdrijving en misbruiken, die ongehoorde rampen over het schoone Java bragten, en thans het batig slot ernstig bedreigen. Is het dan niet hoog tijd eene belooning af te schaffen, die hoewel door eene 30jarige gewoonte gewettigd, steeds aanleiding kan, ja moest geven tot overdrijving en misbruiken, die geene christen-natie langer mag dulden. Men moge bij den invoer geene kwade bedoelingen hebben gehad, zeker is het dat opwekking tot hebzucht van ambtenaren onzedelijk is bij een gouvernement en onder een stelsel als op Java, waar elk ambtenaar in zijn ressort een despootje is, die naar goedvinden opbouwt of afbreekt zoodat men met de beste bedoelingen geene voldoende grenzen kan stellen aan hebzucht en heerschzucht.

De heer H. zegt dat men voor de inlandsche hoofden en ambtenaren den prikkel der procentsgewijze belooning volstrekt niet te duchten had!!

Maar schrijver vergeet, dat op Java het geheele stelsel op procenten berust; dat met uitzondering der regenten, de inlandsche hoofden zeer slecht gesalarieerd worden, zoodat de cultuurprocenten voor deze drijvers van het stelsel eene hoofdbron van inkomsten zijn, dat zelfs de landrenten door procenten worden opgedreven, het dessahoofd niet alleen 8 pCt. trekt als inner der landrenten, maar tevens aansprakelijk voor die inning is. Deze dessahoofden hebben dus *een belang* met het gouvernement in het belasten van den Javaan, en bezitten onder het stelsel eene nagenoeg onbeperkte magt, die door deze vampieren bij duizenden over Java verspreid, gebruikt, maar ook al te zeer misbruikt wordt, om het bloedgeld aan het gouvernement te kunnen voldoen.

Wij zullen het hierbij laten, want wij vermeenen genoegzaam het onzedelijke van het procentenstelsel te hebben aangetoond, om den heer H. met zijne beschouwingen daaromtrent te isoleren.

Het kultuur- of dwangstelsel staat in zulk een innig verband met de kultuurprocenten en is reeds zoozeer besproken, dat eene wederlegging van de bewering van den heer H. overbodig is.

Met het stelsel in de vorstenlanden, dat de heer H. ook aanprijst omdat hij de geheele werking daarvan grondig kent, kunnen wij ons beter vereenigen, want wij gelooven dat geen stelsel denkbaar is, beter geschikt om als overgang van dwang naar vrijheid te dienen dan dat in de vorstenlanden (Djocjokarta).

Alle misbruiken en gebreken die het dwangstelsel aankleven en onhoudbaar maken, vallen daarbij weg of kunnen worden geweerd.

Het gouvernement met de ambtenaren en hoofden, die thans exploiteren, partij en regter te gelijk zijn, worden dan de natuurlijke beschermers der Javanen tegen de grondbezitters, die door het heffen van belastingen in natura of in werk, niet alleen den Javaan aan den arbeid houden, maar bovendien de productie van Java tot eene ongekende hoogte zullen opvoeren, in het belang van kolonie en moederland.

Rust, orde, welvaart, tegengaan van knevelarijen, misbruik van opium, alle zaken waarbij de planters belang hebben, zullen door hen worden bevorderd en het gouvernement onder alle omstandigheden een krachtigen steun bij hen vinden.

De hoofden en ambtenaren hebben onder het dwangstelsel geen ander belang dan opdrijving van de productie, landrenten enz., hunne inkomsten en bevordering in de dienst hangen daarvan af; de geringe Javaan is dus niets anders dan een bloot werktuig, hun niet toebehoorend, ter exploitatie in hunne hand gegeven om dat doel te bereiken.

De planter of grondbezitter heeft het grootste belang eene aanzienlijke bevolking op zijne landen te bezitten, zonder welke die geene waarde hebben; dit waarborgt eene goede behandeling der bevolking en het streven van den planter om hunne welvaart en tevredenheid naar vermogen te bevorderen, want daardoor alleen kan hij hunne diensten behouden, waarmede hij staat of valt.

Het welbegrepen egoïsme treedt dus hier in de plaats van dwang.

De vraag in hoever de zijdeteelt in Nederlandsch-Indie zou kunnen worden ingevoerd en productief gemaakt is door een blijkbaar deskundigen besproken in het Handelsblad van gisteren en het denkbeeld wordt daarin geopperd om in stede van op Java Amerikaansche katoen in te voeren, de zijde die op Java te huis is op groote schaal te teelen.

Eindelijk is ook van den heer *Limburg Brouwer* die voor de katoenmaatschappij naar Indie is vertrokken, een brief ontvangen gedagteekend *Cairo* 12 Maart, waarin zoowel het vroegere stelsel der katoenindustrie in Egypte onder Mehemed-Ali als het latere onder Ibrahim-Pacha en het tegenwoordige onder Said-Pacha besproken wordt. Alleen aan deze laatste komt de eer toe het dwangstelsel geheel te hebben verlaten. Wij nemen uit dien brief (in zijn geheel opgenomen in de N. R. C.) de volgende zinsnede over omdat die in verband staat met een hoofdbeginsel van ons koloniaalstelsel. De briefschrijver zegt deswege het volgende:

Al de dorpen en de daarbij behoorende velden, zijn thans in de handen der Fellahs en van de Scheiks der dorpen. Deze kunnen ze bebouwen op de wijze, die hun het meest voordeelig voorkomt, en de producten kunnen ze op de markten verkoopen aan Europesche handelaren. Zij genieten dus ongestoord de vruchten van hun individueelen arbeid, nadat ze de landrenten voldaan hebben, niet in producten als vroeger, maar in een vaste som evenredig aan de uitgestrektheid van den grond.

De landrenten worden geheven in evenredigheid aan de kwaliteit van grond in drie klassen; van de gronden door de Fellahs-landbouwers in leenbruik voor het leven gehouden van het gouvernement, van welk leenbruik zij niet kunnen worden ontzet, zoolang zij hun jaarlijksche landrenten betalen. Deze gronden gaan over van vader op zoon, maar keeren tot het gouvernement terug in geval de landrente gedurende 3 jaar niet betaald is.

De oogst van 1861 heeft opgeleverd circa 900,000 kantaren. De katoen productie is bijzonder toegenomen in die districten waarin etablissementen zijn opgerigt tot machinale zuivering van het katoenzaad. De Fellah landbouwers maken zoo gretig gebruik van het gemak en de zekerheid om hunnen oogst verwerkt en geplaatst te krijgen, die deze etablissementen hun aanbieden, dat zij met de eigenaars overeenkomsten aangaan nog voor dat de oogst te velde komt, en naar mate de laatsten zich geneigd betoonen meer producten van hen te nemen, naar die mate breiden zij ook de cultuur meer en meer uit. Voorzien van eene introductie aan de heeren Planta te Benha, mij geworden door tusschenkomst van onzen consul-generaal te Alexandrie den heer Ruijssenaers, heb ik hun etablissement bezocht. Op dit uitstapje wendden mijne gedachten zich telkens naar Indië. Veel, om niet te zeggen alles, herinnerde mij aan de pas ontlokene tabaks-nijverheid aldaar, en aan de toekomst, die zoo ik mij niet bedrieg ook de katoencultuur verbeidt.

Immers, als men de beschrijving van den toestand der Egyptische maatschappij van voor 48 leest, is het of men *mutato nomine* spreekt over het Indische kultuurstelsel, dat de hoeveelheid bepaalt der producten, die ten behoeve van het gouvernement zullen worden verbouwd, en die de regering tegen een matigen prijs van de bevolking koopt. Welk onderscheid is er tusschen Mehemed-Ali en Nederland, dat het batig saldo zijner kolonie absorbeert?

Zouden dan de hervormingen, die in Egypte na 1848 de productie enorm hebben doen stijgen, ook niet hetzelfde gevolg in Nederlandsch Indië hebben?

Cairo 12 Maart 1862. van Limburg Brouwer.

LAATSTE BERIGTEN.

De generaal M' Clellan heeft een groot gedeelte zijner troepen langs de Potomac naar het fort Monroe gezonden, zullende hij met zijne overige magt spoedig volgen. Na de inname van Newburn hebben de Zuidelijken Beaufort en Maton ontruimd, van welke plaatsen de Noordelijken bezit hebben genomen.

De generaal M' Clellan heeft aan het bij de Potomac staande leger eene dagorder uitgevaardigd, waarin wordt gezegd dat het oogenblik om te handelen aangebroken is. Zijne op Manassas aanrukkende troepen zijn door het slechte weder genoodzaakt geworden om op Alexandrie terug te vallen. Het geheele plan van den veldtogt is veranderd; Richmond zal thans in den rug worden aangevallen.

De sterkte van het leger der Zuidelijken wordt geschat op 150,000 man.

De Noordelijken hebben New Madrid genomen en eenen aanval beproefd op het eiland No. 10 in de Missisippi, hetwelk door Beauregard wordt verdedigd.

De keizer der Franschen heeft last gegeven om de effektieve sterkte van het leger te verminderen met 32.000 man.

Het handelsverdrag tusschen Frankrijk en Pruissen is gesloten.

De keizer van Frankrijk zal de groote tentoonstelling te Londen met een bezoek vereeren. Hij zal op den overtogt naar Engeland, van af Cherbourg worden geëscorteerd door zes Engelsche oorlogsschepen.

Bij de naderende algemeene verkiezing in Pruissen verwacht men eene groote beweging.

Garibaldi heeft op het dringende verzoek van het Italiaansche ministerie afgezien van zijne voorgenomen reis door Napels en Sicilie. De brigands" hebben zich op nieuw in grooten getalle vereenigd op de Napolitaansche grenzen. Men zegt dat de ex-koning van Napels hen te Rome in oogenschouw heeft genomen. In de Italiaansche kamers is op nieuw en met warmte het vertrek uit Rome van zijne Majesteit besproken.

De koning van Italie zou na Paschen Napels bezoeken.

Het Spaansche gouvernement heeft verklaard dat het de onafhankelijkheid van Mexico zal eerbiedigen.

Zeetijdingen.

BROUWESHAVEN. *Aangek.* 23 Maart. *San Francisco*, Stortenbecker, van Batavia; 29 do. *Mary Goddard*, Haring van do., 30 do. *Xulla*, Black, van Probolingo; 31 do. *Kon. Ned. Yacht-Club*, Zack, van Soerabaija; *Jeannette* en *Corn.*, Verhoeven, van Banjoewangie; 1 April. *Rotterdam*, Poort, van Batavia; *Otto*, Rotgans, van do., *Euterpe*, Kuypers, van do., 2 do. *Hellevoetsluis*, Vos, Banjoewangie; 3 do. *President Plate*, Harten, van Batavia; *Weltevreden*, Duiker, van Banjoewangie; 8 do. *Jan de Witt*, Guyt, van Batavia; *Johanna Maria*, Wilhelmie, van do., *Aleor*, van Oppen, van do., *Johanna Christina*, Le Clercq, van do.

HELLEVOETSLUIS. *Aangek.* 6 April. Zr. Ms. st. *Ardjoeno*, Siedenburg, van Batavia.

Zeilklaar. 9 April. *Huidecoper*, Blok, naar Batavia; *Hendrika*, Bus, naar do.

TEXEL. *Aangek.* 31 Maart. *Jacob Roggeveen*, van Marken, Banjoewangie; *Johanna Stoll*, Koch, van do., *Willem Daniel*, de Jong qq., van do., 1 April. *Azia*, Molenaar, Batavia; *Duiveland*, Hagers, van Banjoewangie; *Martha* en *Jacoba*, de Vries, van do., *East Indian*, Lecraw, Samarang; 2 do. *Jörgen Bruhn*, Kopnerholdt, van Batavia; *Metalen Kruis*, Zuurdeeg, van do., *Provincie Drenthe*, Hoekstra, van do., *S. van Heel*, Dietz, Banjoewangie; *de Zwaan*, van Hemert, van do., *Cornelia*, Jaski, van do., *Tjielingsie*, Ouwehand, van do., *Tagal*, Göbel, van do., *Estafette*, Oepkes, van do., *Cornelia Mathilda*, Snoeij, van do., *Germania*, Franken, van do., *den Elshout*, Akkerman, van do., *Adm. v. Heemskerk*, Koning, van do., *D. F. Weber*, Leese, van do., *Hendrica*, Strackholder, van Tjilatjap; 3 do. *Suzanna Johanna*, Alberts, Batavia; 4 do. *Diligence*, Smit, van do.

Vertrokken. 7 April. *A. R. Falck*, van Duyvenbodon, naar Batavia; *Johannes Hendr. Ferdinand*, Lodewijks, naar do., *Ottolina*, Eeleman, naar Soerabaija; 8 do. *Waalstroom*, Mellink, naar Samarang.

Zeilklaar. 9 April. *Pasuroewang*, Strootman, naar Batavia; *Alcyone*, Haacke, naar Soerabaija.

ZIERIKZEE. *Aangek.* 8 April *Haamstede*, de Boer, van Batavia; 9 do. *Schelde*, Hoffman, van Anjer (via Sunderland).

VLISSINGEN. *Aangek.* 1 April. *Noordster*, Luteijn, van Banjoewangie; 8 do. *Dina*, Rademaker, van Batavia.

Aangekomen Passagiers.

Van JAVA:

Per *Rotterdam*, kapt. Poort: Mevrouw de weduwe Wichers en dochter; de kapt. der infanterie du Puy de Montbrun; de luit. t/z. 2de kl. J. H. Comnijs; dr. J. L. ten Brink; mej. van den Bergh; de heeren Jan, Gurlof en Marinus van Delden; de jonge jufvr. M. Dekker; 2 gepension. militairen en een Jav. bediende.

Per *Otto*, kapt. Rotgans: Acht gepensioneerde militairen.

Per *Duiveland*, kapt. Hagers: De heer W. Hofstede.

Per *Metalen Kruis*, kapt. Zuurdeeg: De heer J. Kettler.

Vertrokken Passagiers.

Naar BATAVIA:

Per *Jan de Witt*, kapt. Guyt: De heeren W. van Doorn: en F. F. Muller, 2de luit.-kwartiermeesters van het O. I. leger.

Per *Johannes Hendrikus Ferdinand*, kapt. Lodewijks: De heeren Gebrs. Loonen.

Per *A. R. Falck*, kapt. van Duyvenboden: De heer N. Lasseur en echtg., de heer J. A. Snijders, mej. H. M. Hendriks en C. E. Arnold.

Naar SOERABAYA:

Per *Ottolina*. kapt. Eeleman: De heeren G. W. Kiel en J. J. Borst.

SCHEEPSBERIGTEN

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum.	*Vlag.*	*Naam van het Schip*	*Gezaden gvoerder.*	*Grootte van 't schip in Lasten*	*van waar gekomen.*	*wanneer gezeild.*	*welke plaats aangedaan.*	*werwaarts bestemd.*	*Agenten.*
Mei. 22	Nederl.	Catharine Jacoba Henriette.	C. J. Tonjes.	634	Probolingo.	21 Mei.	geen.	Soerabaija.	Anemaet & Co.
„ —	Engs.	Wave Eu-een.	D. Clark.	426	Batavia.	27 April.	„	„	Adam & Co.

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar.*
Mei. 23	Ned. Ind.	Djeilanie.	Said Mohamat bin Alie.	Grissee.

Marktprijzen.

SUIKER N°. 16 per picol *f* 16 @ *f* 16½.—
ROTTING per picol *f* 7 @ *f* 9.—
WISSELKOERS 99¼ 99½% pari.

PROTESTANTSCHE EEREDIENST

Zondag den 25sten Mei 1862.
's Morgens te half negen ure.
Ds. BIRHAUS.

Donderdag (Hemelvaartsdag) den 29sten Mei 1862.
's Morgens te half negen ure.
Ds. MOUNIER.

ROOMSCH-KATHOLIEKE EEREDIENST

Zondag den 25sten Mei 1862.
's Morgens te half negen ure.
De Hoogmis te 8½ ure.
Het Lof 's avonds te 6½ ure.

Voor ieder in dit blad voorkomend artikel, hetwelk van geene onderteekening is voorzien, stelt de Redactie zich verantwoordelijk zoolang door haar geen ander schrijver wordt opgegeven.

GEDRUKT BIJ LE ROY & CO TE SOERABAYA.